

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Ірина Мироненко

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ЕЙТОРА ВІЛА-ЛОБОСА..... 83

Владислав Шломін

ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ АРНОЛЬДА ШЕНБЕРГА В РУСЛІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ХХ СТОРІЧЧЯ 87

Любов Тарасенко, Марія Тарасенко

ДИТЯЧА МУЗИКА ФРАНЦУЗЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ 91

Наталія Сосюрка

ВИВЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ В СЕРЕДОВИЩІ ОСВІТИ 97

ІV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ)

Л.В. Давидович

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 102

Фан Юаньньюань

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-СЛУХОВИХ НАВИКІВ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 108

Ло Юань Вень

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 113

Наталія Маркіна

РОБОТА НАД ВТІЛЕННЯМ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 118

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

IV. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ)

УДК 378.147:784

Л.В. Давидович

ХНПУ імені Г.С. Сковороди
доцент кафедри вокальної культури
і сценічної майстерності вчителя

ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті характеризуються наукові підходи стосовно проблеми професійної готовності та історичні етапи їх розвитку. Розглядається взаємозалежність термінів «підготовка» та «готовність» майбутнього вчителя мистецтва до професійної діяльності.

Ключові слова: підготовка, професійна готовність, професійна діяльність.

In article characterizes the scientific approaches and the historical stages of the professional readiness problem. There is importance interdependence of the terms «training» and «readiness» the future teacher of the art to the professional activity. Most scholars consider preparing students for the formation of the professional qualities and readiness for the various activities, as processes that have their own peculiarities and patterns. Given the above, the terms "preparation" and "readiness" should not be regarded as synonymous, these concepts are interdependent. This is explained first of all by the fact that one or another quality of the readiness of the specialist is determined exactly by which he received the training. The term "preparation" does not by chance mean a dynamic process, the purpose of which is the formation of the professional quality, which is "readiness". That is why the terms "preparation" and "readiness" are considered by most scholars as interrelated and interdependent.

Key words: training, professional readiness, professional activity.

Постановка проблеми. Наукова проблема формування готовності до професійної діяльності – одна з центральних сучасних проблем педагогіки вищої школи. Науковці відмічають, що при глибокій внутрішньо професійній диференціації діяльність педагогів різних спеціальностей характеризується

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

спільними однорідними елементами (П. Підласий, С. Сисоєва, В. Сластьонін, І. Ісаєв, та інші). У зв'язку з вище означеним дуже важливим є усвідомлення майбутнім учителем загального і особливого у педагогічній діяльності. Готовність до виконання педагогічної діяльності вчителя мистецтва, слід розглядати, як систему філософських, психолого-педагогічних та спеціальних знань, умінь та навичок, яка формується за рахунок цілеспрямованого та послідовного впливу комплексу форм та методів навчання на особистість.

Аналіз актуальних досліджень. Існує багатоваріантність пояснень щодо поняття «готовність». Вчені розглядають *сутність готовності* як: якість особистості, рівень її розвитку (К. Платонов); синтез властивостей особистості (В. Крутецький, С. Литін); наявність здібностей (Б. Рубінштейн); складне особистісне утворення (Л. Кондрашова); «установку» (Д. Узнадзе). Формуванню психологічної готовності до професійно-педагогічної діяльності присвятили свої праці: Л. Ахбарієва, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, І. Ісаєв, О. Щербаков та ін.; вивченню змісту та структури загально педагогічних умінь: О. Абдуліна, А. Вишкина, Л. Карлинська, Н. Кузьміна, Т. Огородников та інші; обґрунтуванню системи педагогічних умінь: Л. Новикова, Л. Рувинський, Л. Спирин, В. Сластьонін та інші; будуванню професіограми учителя: В. Безпалько, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, О. Щербаков та інші; формуванню професійно значущих якостей особистості майбутнього педагога: Н. Алексеєва, І. Будик, З. Левчук, В. Максимов, Е. Черничкина та інші.[6].

Проблеми формування готовності учителя до музично-педагогічної діяльності розглядали дослідники Е. Абдуліна, Л. Арчажникова, Т. Бодрова, Н. Ветлугіна, Л. Василенко, Д. Кабалевський, О. Апраксина, О. Серебрякова, О. Рудницька та інші.[4].

Мета статті – проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності та структури поняття «готовність» майбутнього вчителя мистецтва до професійної діяльності.

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Виклад основного матеріалу. Більшість науковців розглядають підготовку студентів до формування професійних якостей та готовність до різних видів діяльності, як процеси, які мають власні особливості та закономірності. Враховуючи вище означене терміни «підготовка» та «готовність» не слід розглядати як синоніми, ці поняття взаємозалежні. Це пояснюється перш за все тим, що та чи інша якість готовності фахівця визначається саме яку він одержав підготовку. Під терміном «підготовка» не випадково розуміється динамічний процес, метою якого є формування професійної якості, якою виступає «готовність». Тому саме поняття «підготовка» і «готовність» розглядаються більшістю науковців як взаємопов'язані та взаємозумовлені. Так, В. Ковальов під підготовкою розуміє «динамічний процес, кінцевою метою якого є формування такої професійної якості як готовність», а на думку К. Дурай-Новакової, професійна підготовка до практичної діяльності – це не що інше, як формування готовності до неї [4].

Дещо ширше трактування співвідношень між поняттями «готовність» і «підготовка» ми зустрічаємо у Л. Кадченко, яка відзначає: «професійна готовність – це не тільки результат, але й мета професійної підготовки, початкова й основна умова реалізації можливостей кожної особистості» [5]. Аналіз наукової літератури уможливив висновок про доцільність виокремлення двох основних підходів у трактуванні означеного феномена: функціонального та особистісного.

Функціональний підхід до визначення поняття «готовність» (Г. Гагаєва, Н. Левітов, Л. Нерсесян, А. Пуні, В. Пушкін та інші.) ґрунтується на розгляді останньої як «передстартової активізації психічних функцій»[3]. За умов особистісного підходу (М. Дьяченко, Л. Кандибович, Р. Пенькова, Л. Разборова, В. Шадриков, В. Ширинський та інші) поняття «готовність» трактується як «дієвий стан особистості, що виражається в здатності до продуктивної реалізації знань, умінь та навичок і дозволяє особистості швидко орієнтуватись, продуктивно реалізовувати рішення, яке було прийнято, створювати творчу обстановку» [3]. Аналіз словникових визначень, дозволяє зробити висновки, що термін «підготовка» значно збагачує поняття

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

«готовність» та вказує на те, що підготовка до професії і є саме формуванням готовності до неї, тоді як, системна установка на працю, стійка орієнтація на виконання трудових завдань, загальна готовність до праці є психічним наслідком професійної підготовки.

Отже, поняття «професійна підготовка», «готовність», «професійна діяльність» існують у відносинах постійної взаємодії, доповнюють один одного, інколи співпадають, або належать до кола досить близьких педагогічних явищ. За теорією Д. Науказа існує кілька етапів у розвитку наукових поглядів щодо проблеми професійної готовності до діяльності [4].

Перший етап – з кінця ХІХ ст. до 1914 р. характеризується розробкою деяких питань психічної готовності (Д. Узнадзе та ін.). Поняття розглядається як психічний стан суб'єкта, що спричиняє поведінці (діяльності) певної спрямованості.

Другий етап – 1914-1940 рр. пов'язаний з активною розробкою питань нейрофізіологічних механізмів регуляції та саморегуляції поведінки, з проблемами психологічної готовності (активізація нервової системи у зв'язку з трудовою діяльністю).

Третій етап – 1940-1960 рр. характеризується процесом інтенсифікації досліджень стосовно теорії діяльності. Психологічна готовність сприймається у руслі когнітивної концепції діяльності людини і даних щодо саморегуляції на рівнях фізіологічних та психологічних механізмів: потреб, мотивів і ін. («динамічна схема», модель діяльності та система установок). Даний етап відрізняється використанням теорії психічної готовності по відношенню до деяких видів діяльності людини, наприклад: у спорті, авіації, акторських професіях.

Четвертий етап – з 1970-х рр. до теперішнього часу – період формування загальної психічної готовності та початок її використання у дослідженнях з питань педагогічної діяльності. Професійна готовність учителя у працях В. Сластьоніна виглядає як «система інтегрованих змінюваних: властивостей, якостей, знань, навичок (досвіду) особистості», а також визначається як

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

особливий психічний стан, який передбачає наявність у вчителя образу, котрий діє та спрямовує свідомість на його виконання. Автор розглядає готовність як діяльність, яка містить у собі різні установки щодо розуміння педагогічних завдань, визначення спеціальних засобів діяльності, отримання оцінки своїх можливостей під час подолання майбутніх труднощів та необхідністю досягнення певних результатів. В. Сластьонін стверджує: «Готовність до виконання професійних функцій охоплює здатність до ідентифікації себе з іншими, або перцептивну здатність, психологічний стан, який віддзеркалює динамічність особистості, багатство її внутрішньої енергії, ініціативність, винахідливість тощо»[5].

Сукупність критеріїв готовності учителя мистецтва до реалізації музично-педагогічного процесу виглядає таким чином: мотиваційний; змістовний; операційний; досвід творчої діяльності. Враховуючи вище означене, структуру готовності майбутнього вчителя мистецтва до професійної діяльності складають два взаємопов'язаних компонента: мотиваційно-ціннісний (особистісний) та виконавський (процесуальний).

Аналіз основних дій у системі музичної підготовки студентів, що репрезентовані у роботах вчених, засвідчує, що вони безпосередньо стосуються оволодіння комплексом фахових знань, умінь, навичок, спеціальних предметів виконавського та історико-теоретичного циклів дисциплін і потребують більшого художнього узагальнення. Така спрямованість музичної підготовки майбутнього вчителя мистецтва пояснюється необхідністю професійного опанування різними сферами музичного мистецтва (Г. Падалка, Л. Рапацька, О. Ростовський, О. Рудницька та інші). Студент, факультету мистецтв, за О Бузовою, є суб'єктом багаторівневого творчого процесу, що пов'язано, по-перше, зі специфікою музики як мистецтва концентрації двох видів творчості – «первинного» (композиторського) та «вторинного» (виконавського), по-друге, творчими характеристиками педагогічної діяльності [2].

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, на наш погляд, професійна підготовка вчителя мистецтва – є динамічним процесом, метою якого є формування професійної якості, яким виступає *готовність* здійснювати процес освіти в середній школі засобами музичного мистецтва.

Аналізуючи наукову літературу, ми дійшли висновків, що професійна готовність учителя – обов'язкова умова успішної педагогічної діяльності. Психолого-педагогічна наука поняття професійної готовності трактує як категорію теорії діяльності; як категорію теорії особистості; як категорію теорії професійної підготовки учителя до педагогічної діяльності. Творче використання наукового досвіду стосовно вищезначеної проблеми має визначити напрями подальшої роботи щодо вдосконалення змісту, форм і методів формування готовності майбутнього вчителя музики до професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Арчажникова Л.Г. Совершенствование процесса профессиональной подготовки учителя музыки в условиях высшего педагогического образования:[сборник научных трудов / отв.ред. Л.Г.Арчажникова]. М.:МГЗПИ, 1982 , 83с.
2. Бузова О.Д. Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики:дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Бузова О.Д. К.,2004. 35 с.
3. Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психологические проблемы готовности к деятельности / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. М., 1976. 17с.
4. Серебрякова Е.А. Индивидуально-групповая форма вокальной подготовки студентов музыкальных факультетов:дис. ... кандидата пед. наук: 13.00 02 / Е.А. Серебрякова. М.,2005. 26–28 с.
5. Слостенин В.А. Формирование социально-активной личности учителя /В.А.Слостенин // Советская педагогика. 1981. №4. С.76-84.
6. Пехота О.М. Індивідуалізація професійно-педагогічної підготовки вчителя: дис. ...доктора пед. наук: 13.00.04. / О.М. Пехота. К., 2002. 43 с.